

Granskning av årsbokslut/årsredovisning och intern kontroll av kommunens verksamhet 2015

KOMMUNREVISIONEN

→ www.norrkoping.se

NORRKÖPING

2016-04-13

KR-2015/0038

Handläggare, titel, telefon

Caroline Nyman, stadsrevisor
011-15 17 99

Kommunstyrelsen

Granskning av årsbokslut/årsredovisning och intern kontroll 2015

Kommunrevisionen har genomfört en granskning av 2015 årsbokslut/årsredovisning och intern kontroll. Revisionsrapporten är upprättad av EY och bifogas denna revisionskrivelse.

I årsredovisningen ska kommunen redovisa om årets verksamhet bedrivits utifrån god ekonomisk hushållning. Detta görs genom att kommunen i förvaltningsberättelsen utvärderar om målen för god ekonomisk hushållning har uppnåtts. Norrköpings kommun har beslutat om finansiella mål, verksamhetsmål och riktlinjer av betydelse för god ekonomisk hushållning.

Avsnittet i årsredovisningen om tillämpade redovisningsprinciper samt tilläggsupplysningar bör utvecklas så att bättre följsamhet uppnås gentemot gällande redovisningsrekommendationer. Detta gäller bland annat komponentavskrivning, redovisning av derivat, avskrivningstider för anläggningstillgångar samt exploateringsverksamhet.

Med anledning av detta vill kommunrevisionen, senast 14 juni 2016, ha svar på nedanstående frågor:

- Vad är bakgrunden till att kommunen inte följer rekommendationerna från Rådet för kommunal redovisning framförallt vad gäller materiella anläggningstillgångar (RKR11) och redovisning av lånekostnader (RKR15)?
- Vad är skälen till att kommunen i årsredovisningen inte gör en sammanfattande bedömning av om kommunens verksamhetsmässiga och finansiella mål, god ekonomisk hushållning, för kommunen uppnåtts för 2015?

KOMMUNREVISIONEN

2016-04-13

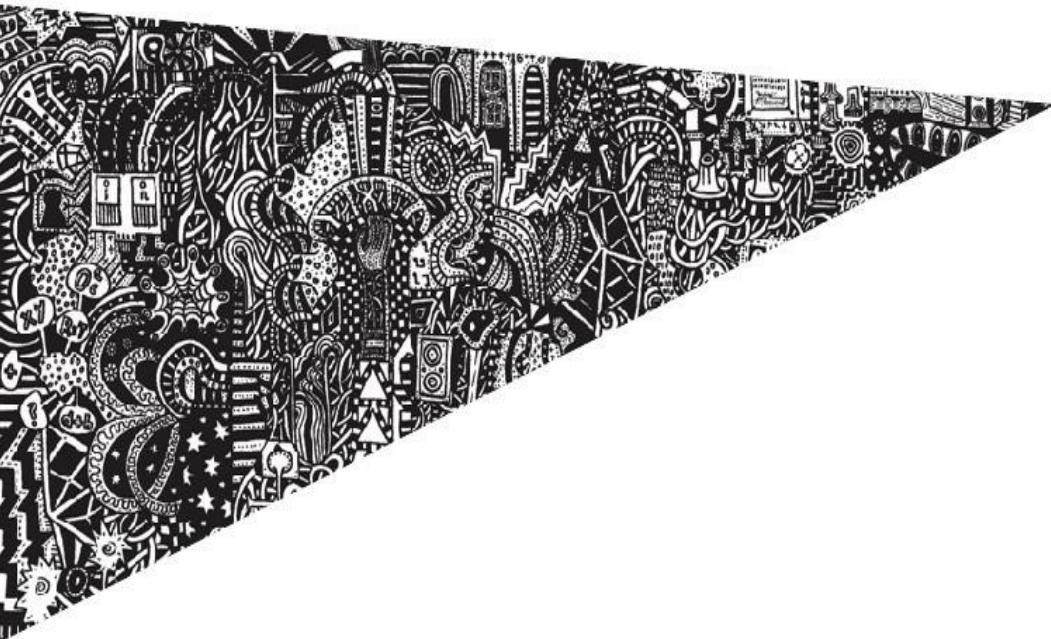
Peter Åbrodd
ordförande

Iréne Lindén
vice ordförande

Norrköpings kommun

Granskning av årsbokslut/årsredovisning och
intern kontroll 2015

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Inledning	3
2.1	Bakgrund	3
2.2	Syfte och revisionsfrågor	3
2.3	Avgränsning	3
2.4	Revisionskriterier	4
2.5	Metod	4
3	Resultaträkning och övergripande analys av resultat	5
4	Resultatanalys på nämndnivå	7
5	Uppföljning av finansiella mål för god ekonomisk hushållning	10
5.1	Finansiella mål	10
5.2	Avstämning av balanskravet	12
6	Rättvisande räkenskaper	13
6.1	Granskningens genomförande	13
6.2	Bokslutsprocessen	13
6.3	Iakttagelser vid revision av resultat- och balansräkningar	14
6.4	Redovisningsprinciper	15
6.5	Uppföljning av iakttagelser från tidigare år	15
6.6	Kassaflödesanalys	16
6.7	Sammanställd redovisning	16
7	Granskning av intern kontroll	17
8	Sammanfattande bedömning - Revisionsfrågor	18

1 Sammanfattning

Vi har av de förtroendevalda revisorerna i Norrköpings kommun fått i uppdrag att genomföra en granskning av kommunens årsbokslut/årsredovisning för verksamhetsåret 2015.

Enligt kommunallagen ska revisorerna pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig.

Revisorerna skall även bedöma om årsbokslutet är förenligt med de mål fullmäktige beslutat.

Syftet med granskningen är att den ska vara ett underlag till revisorernas ställningstagande i revisionsberättelsen. Följande revisionsfrågor ska besvaras i granskningen:

- ▶ Är årsredovisningen upprättad enligt gällande Lag om kommunal redovisning samt gällande rekommendationer avseende god redovisningssed?
- ▶ Ger årsredovisningen en rättvisande bild av resultat och ställning?
- ▶ Är balanskravet uppfyllt?
- ▶ Har verksamheten bedrivits på ett sätt som gör att kommunfullmäktiges beslutade finansiella mål för god ekonomisk hushållning uppnåtts?

Väsentliga bedömningar/iakttagelser som noterats i granskningen.

- ▶ Årsredovisningen för 2015, är i allt väsentligt, upprättad enligt gällande lag och rekommendationer.
- ▶ Balanskravet är uppfyllt.
- ▶ De finansiella målen är uppfyllda .
- ▶ Årsredovisningen bör kompletteras med kommunens egen sammanfattande bedömning av om god ekonomisk hushållning har uppnåtts.
- ▶ Avsnittet i årsredovisningen om tillämpade redovisningsprinciper samt tilläggsupplysningar bör utvecklas så att bättre följsamhet uppnås gentemot gällande redovisningsrekommendationer. Detta gäller exempelvis tillämpning av komponentavskrivning, redovisning av derivat (ränteswappar) avskrivningstider för anläggningstillgångar, lånekostnader samt exploateringsverksamheten.

2 Inledning

2.1 Bakgrund

EY har av de förtroendevalda revisorerna i Norrköpings kommun fått i uppdrag att genomföra en granskning av kommunens årsbokslut/årsredovisning för verksamhetsåret 2015.

Enligt kommunallagen ska revisorerna pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig.

Revisorerna skall även bedöma om årsbokslutet är förenligt med de mål som fullmäktige beslutat.

2.2 Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att den ska vara ett underlag till revisorernas ställningstagande i revisionsberättelsen. Följande revisionsfrågor har besvarats:

- ▶ Är årsredovisningen upprättad enligt gällande Lag om kommunal redovisning samt gällande rekommendationer avseende god redovisningssed?
- ▶ Ger årsredovisningen en rättvisande bild av resultat och ställning?
- ▶ Är balanskravet uppfyllt?
- ▶ Har verksamheten bedrivits på ett sätt som gör att kommunfullmäktiges beslutade finansiella mål för god ekonomisk hushållning uppnåtts?

2.3 Avgränsning

Granskningen av årsredovisningen har omfattat följande delar (sid 62-76 del 1):

- ▶ förvaltningsberättelse och nämndernas redogörelser i årsredovisningen
- ▶ resultaträkning
- ▶ balansräkning
- ▶ kassaflödesanalys
- ▶ sammanställd redovisning

Övriga delar har granskats översiktligt i syfte att bedöma om uppgifter, som ska ingå i årsredovisningen enligt lag och redovisningsrekommendationer, har lämnats.

Granskningen har omfattat samtliga nämnder inom Norrköpings kommun.

2.4 Revisionskriterier

Revisionskriterier avser de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser, slutsatser och bedömningar. I denna granskning finns följande revisionskriterier:

- ▶ Kommunallagen
- ▶ Lag om kommunal redovisning
- ▶ Rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning
- ▶ Budget 2015
- ▶ Finansinstruktion för kommunens nämnder
- ▶ Reglemente för ekonomiförvaltning och intern kontroll
- ▶ Norrköpings kommuns bokslutsinstruktioner

2.5 Metod

Granskningen grundas på analys av resultat- och balansräkning samt utökad granskning av poster och processer som är av väsentlig betydelse för resultat och ställning.

Granskningen har utförts i samarbete med Norrköping kommuns revisionskontor. Vår granskning och rapport omfattar inte löneprocessen och finansiella transaktioner kopplade till denna process. Eventuella fel i dessa rutiner som kan påverka resultat och ställning i årsredovisningen, har därför inte kunnat beaktas i denna rapport.

Granskningen är utförd med särskilt beaktande av den kommunala särarten. En revision innefattar att granska ett urval av underlag för belopp och annan information i räkenskapshandlingarna. I revisionen ingår också att pröva de redovisningsprinciper som använts i verksamheten. Planeringen är genomförd med utgångspunkt i en risk- och väsentlighetsanalys. Detta innebär att vi har koncentrerat våra insatser där risken för väsentliga fel är störst. Riskbedömningen har påverkats av bl.a. posternas storlek, mängden transaktioner samt förekomst av komplexa transaktioner och svåra bedömningar.

Rapporten har begränsats till väsentliga iakttagelser.

Rapporten har faktagranskats av Norrköpings kommuns ekonomi- och styrningskontor.

3 Resultaträkning och övergripande analys av resultat

Nedanstående tabell visar resultatet för 2015 samt jämförelse med budget och föregående år. Samtliga belopp anges i mnkr.

	Utfall 2015	Budget 2015	Budget- avvikelse	Utfall 2014	Skillnad utfall 2014 och 2015
Verksamhetens intäkter-kostnader	-6 653	-6 690	37	-6 469	-184
Avskrivningar	-209	-247	38	-221	12
Verksamhetens nettokostnader	-6 862	-6 937	75	-6 690	-172
Skatteintäkter	5 377	5 404	-27	5 117	260
Kommunal utjämning mm	1 630	1 664	-34	1 569	61
Finansnetto	76	11	65	33	43
Årets resultat	221	142	79	29	192
Resultat från de kommunala bolagen	225			129	96
Resultat kommunkoncernen	446			158	288

- Per den 31 december 2015 redovisar kommunen ett överskott motsvarande 221 mnkr (f å 29 mnkr). I årets resultat ingår återbetalning från AFA Försäkring med 44 mnkr. I beloppet ingår även reavinster vid försäljning av fastigheter och exploatering med 73 mnkr. Totalt sett har dessa jämförelsestörande poster ökat resultatet med 117 mnkr.
- Verksamhetens nettokostnader har ökat med 2,4 % jämfört med föregående år. Skatter och kommunal utjämning har ökat med 4,6 % jämfört med föregående år. För att nå en långsiktig ekonomisk balans och skapa utrymme för investeringar samt verksamhetsutveckling är det av vikt att förändringen av verksamhetens nettokostnader inte överstiger förändringen av skatter och kommunal utjämning. Detta har uppnåtts i år.
- Finansnettot uppgår till +76 mnkr, vilket är 65 mnkr högre än budget och väsentligt högre än föregående år. Räntenettot är negativt, 32 mnkr (f å + 15 mnkr). Realisationsvinster från kommunens kort- och långsiktiga medelsförvaltning uppgår till 117 mnkr.

- Norrköpings kommun handlar med ränteswappar för att omvandla delar av rörlig ränta till fast ränta i låneportföljen. Marknadsvärdet på säkringarna understiger nominellt värde med 936 mnkr vid balansdagen. Vid slutet av säkringens löptid är marknadsvärdet detsamma som det nominella värdet. Hur säkringarna har påverkat resultaträkningen samt genomsnittlig upplåningsränta respektive räntebindningstid framgår inte i årsredovisningen.
- Av ovanstående analys framgår att de kommunala bolagens resultat utgör en väsentlig andel av kommunkoncernens resultat. Största delen, 212 mnkr, av resultatet från bolagskoncernen består av återföring av tidigare nedskrivning på fastigheter i Hyresbostäder i Norrköping AB.

4 Resultatanalys på nämndnivå

Följande tabell visar avvikelse mellan utfall och budget avseende nettokostnader för kommunens nämnder. Samtliga belopp anges i mnkr.

Nämnd	Utfall 2015	Budget 2015	Avvikelse (mnkr)	Avvikelse 2015 (%)	Avvikelse 2014 (%)
Kommunfullmäktige inkl. kommunrevisionen	-17	-18	1	4%	5%
Kommunstyrelsen inklusive serviceenheter	-359	-427	68	16%	1%
Valnämnden	0	0	0	0%	21%
Överförmyndaren	-15	-15	0	3%	7%
Utbildningsnämnden	-2 768	-2 775	7	0%	0%
Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden	-479	-490	11	2%	5%
Kultur- och fritidsnämnden	-217	-217	0	0%	0%
Vård- och omsorgsnämnden	-2 130	-2 112	-18	-1%	0%
Socialnämnden	-480	-463	-17	-4%	-6%
Stadsplaneringsnämnden	-23	-30	7	23%	7%
Tekniska nämnden	-342	-350	8	2%	1%
Byggnads- och miljöskyddsnämnden	-31	-40	9	23%	15%
Totalt	-6 861	-6 937	76	1%	

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen redovisar ett överskott uppgående till 68 mnkr.

Under 2015 har ett antal ej budgeterade intäkter redovisats. Dessa avser t.ex. realisationsvinster och vinster vid försäljning av exploateringsfastigheter motsvarande 73 mnkr samt ersättning från AFA Försäkring, 44 mnkr.

Kostnader som inte budgeterats består bl.a. av domslut avseende friskolor (15 mnkr) och utrangering av anläggningstillgångar (13 mnkr). Domsluten avser åren 2010 och 2011 och samtliga har hittills varit till kommunens nackdel. Tvister för efterföljande år var inte avgjorda då bokslutet upprättades men sannolikt kommer kommunen att även kommande år få kostnader p.g.a. kommande domslut. Beloppet är dock inte känt ännu och har därför inte reserverats i bokslutet.

Överförmyndaren

Överförmyndarens överskott för 2015 är 0,4 mnkr. Jämfört med föregående år har budgeten ökat med 1,7 mnkr. Nämnden har arbetat med att förbättra och effektivisera de administrativa rutinerna.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden redovisar ett överskott uppgående till 6,7 mnkr. Det förklaras av ökade intäkter från avgiftskontroller samt att beslutade centrala kvalitetssatsningar inte fått helårseffekt på resultatet. Nämndens budget har under året förstärkts med 27 mnkr. Totalt redovisar nämnden ett överskott, dock uppgår underskottet för de olika enheterna inom nämnden till 12,1 mnkr. Överskottet är därför hänförligt till de centrala delarna i nämnden och har inte fördelats ut på enskilda enheter.

Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden

Nämnden visar ett överskott uppgående till 11,3 mnkr, vilket är 2 % av budgeten för 2015. I likhet med föregående år är den största förklaringen till avvikelsen att försörjningsstödet blev lägre än budgeterat och visar ett överskott uppgående till 12,3 mnkr.

Vuxenutbildningen har inte erhållit så stora bidrag från staten som utlovats och dessutom visar bl.a. yrkeshögskolan underskott för året. Totalt sett redovisar vuxenutbildningen ett underskott uppgående till 2,3 mnkr.

Kultur- och fritidsnämnden

För 2015 redovisar Kultur- och fritidsnämnden en ekonomi i balans (+ 5 tkr).

Vård- och omsorgsnämnden

Nämnden redovisar ett underskott motsvarande 18,0 mnkr. Underskottet förklaras huvudsakligen av högre personalkostnader än beräknat inom nämndens verksamheter. Delade turer har tagits bort och för att klara schemalaggningen har ett antal nyanställningar gjorts. Svårighet att rekrytera sjuksköterskor har inneburit ökade kostnader för inhyrd personal.

Staten ger bidrag för ökad bemanning inom hemtjänsten. Nämnden har bokfört rekviderat 12,9 mnkr i bidrag och använt 2,4 mnkr under året. Resterande 10 mnkr redovisas som en intäkt. Om inte statens villkor för bidraget uppfylls kan kommunen bli återbetalningsskyldig för beloppet.

Kostnader för personlig assistans har ökat och underskottet för denna verksamhet uppgick till 9,1 mnkr för 2015.

Socialnämnden

Socialnämnden visar ett underskott, efter budgetförstärkning på 8 mnkr, uppgående till 17,0 mnkr.

Nämnden får kostnadstäckning från Migrationsverket för ensamkommande flyktingbarn. Intäkterna täcker även del av verksamhetsledning.

Externa vårdkostnader för barn och unga överskrider budget med 19,0 mnkr. Enligt uppgift pågår ett arbete inom nämnden med att analysera avvikelsen, för att bättre förstå och kunna påverka kostnadsutvecklingen.

Stadsplaneringsnämnden

Nämnden redovisar ett överskott uppgående till 6,5 mnkr. Det är till största delen hänförligt till mark och exploatering som redovisar ett överskott på 5,4. Mild vinter samt mindre behov av akut underhåll på fastighetsbeståndet har påverkat resultatet positivt. Administration och kontorsövergripande projekt visar ett överskott på 1,6 mnkr beroende på minskade personal-kostnader och vakanser.

Tekniska nämnden

Tekniska nämndens verksamhet består av både skattefinansierad (70 %) och taxefinansierad verksamhet (30 %). För 2015 redovisar nämnden ett överskott motsvarande 7,5 mnkr. Största delen av överskottet, 10 mnkr, beror på övergången till komponentavskrivning. Tidigare kostnadsfört planerat underhåll t ex vägbeläggning bokförs som investering och skrivs av under belägningens beräknade livslängd.

Byggnads- och miljöskyddsnämnden

Nämndens resultat är ett överskott på 8,7 mnkr. Den största delen av överskottet är hänförligt till bygglovverksamheten, som redovisar ett överskott på 3,7 mnkr. Under 2015 har byggtakten fortsatt att varit hög och flera större byggprojekt fick sina bygglov beviljade under året. Det finns även svårighet att rekrytera vissa kompetenser vilket har medfört att personal-kostnaderna är lägre än beräknat. Bostadsanpassningsverksamheten redovisar ett överskott motsvarande 2,9 mnkr. Under året har det varit samma mängd ärenden som tidigare år, men de har varit enklare och kunnat utföras till en lägre kostnad.

Kommentar/bedömning:

Likt tidigare år vill vi betona vikten av att nämndernas verksamhet har en ekonomi i balans. Av kommunens uppföljning av budget mot resultat framgår att 10 av kommunens 12 nämnder/styrelse redovisar ett överskott eller ett resultat i linje med tilldelad budget. Det är dock viktigt att arbetet med att analysera obalanser mellan budget och utfall fortsätter så att rätt åtgärder kan vidtas för de nämnder som redovisar en avvikelse mot budget.

5 Uppföljning av finansiella mål för god ekonomisk hushållning

Utgångspunkten för Norrköpings kommuns styrning är att uppnå god ekonomisk hushållning. Kommunfullmäktige har fastställt fyra finansiella mål för Norrköpings kommun.

5.1 Finansiella mål

Mål	Måluppfyllelse per 31 december 2015 enligt årsredovisningen
<p><i>Finansiering av investeringar</i></p> <p>Att på sikt uppnå en egenfinansiering av kommunens investeringar. Kommunen måste då årligen avsätta ett överskott i driftresultatet som motsvarar skillnaden mellan investeringsnivån och gjorda avskrivningar i driftsredovisningen.</p> <p>För 2015 är målet att avsätta 90 mnkr.</p>	<p>Målet är uppfyllt.</p>
<p><i>Avsättning till pensioner</i></p> <p>Att sätta av överskott för att säkra framtida pensionsutbetalningar.</p> <p>För 2015 är målet att avsätta 30 mnkr.</p>	<p>Målet är uppfyllt.</p>
<p><i>Balanskrav</i></p> <p>Att under år med bra tillväxt på kommunsektorns skatteunderlag sätta av överskott som konjunktorellt resultat inom det egna kapitalet för användning vid sämre tider.</p>	<p>Målet är uppfyllt.</p>
<p><i>Social investeringsfond</i></p> <p>Att återföra kapital till sociala investeringsfonden genom årliga avskrivningar/utgiftsminskningar.</p> <p>För 2015 uppgår återbetalningen till 3,2 mnkr.</p>	<p>Målet är uppfyllt.</p>

Kommentar/Bedömning:

Norrköpings kommun redovisar ett resultat uppgående till 221 mnkr för 2015 och vi delar bedömningen att samtliga finansiella mål uppfyllts.

Nedan kommenteras några av de finansiella målen och hur måluppfyllelsen för dessa kan förtydligas.

Finansiering av investeringar

Målet är att avsätta ett överskott som motsvarar skillnaden mellan investeringsnivån och gjorda avskrivningar. I budgeten är målet specificerat till 90 mnkr.

Av måluppfyllelsen framgår inte hur stor skillnaden är mellan årets investeringar och avskrivningar. Enligt not i årsredovisningen uppgår årets investeringar till 789 mnkr och avskrivningarna till 209 mnkr. Detta innebär en skillnad på 580 mnkr.

Balanskrav

Enligt målet ska överskott genereras och öronmärkas för framtida konjunktursvängningar. Inom eget kapital finns en post som avser beredskap för sämre konjunkturer.

Redovisningen av måluppfyllelsen hade förstärkts om den hade innehållit en analys av om 2015 är ett år med god konjunktur och tillväxt eller ett år då överskotten beräknats vara begränsade. Målet är svårt att utvärdera utan denna tilläggsinformation.

Sociala investeringsfond

Genom satsningar inom den sociala investeringsfonden avser man att arbeta förebyggande och på så sätt minska kostnaderna på längre sikt.

Med den information som finns i årsredovisningen framgår inte tydligt vad bedömningen av måluppfyllelsen baseras på.

5.2 Avstämning av balanskravet

Följande avstämning finns i årsredovisningen för 2015 (mnkr).

Årets resultat enligt årsredovisningen	221
Avgår:	
Realisationsvinster	-43
Realiserat resultat långsiktig medelsförvaltning	-29
Exploateringsresultat	-30
Årets resultat mot balanskrav	119

Kommentar/bedömning:

I förarbeten till kommunallagen finns exempel på hur balanskravet kan redovisas i årsredovisningen. Under 2015 har Rådet för kommunal redovisning gett ut en information "Beräkning och redovisning av balanskravsresultat" för att förtydliga hur beräkningen ska ske. Det framgår att avstämningen av balanskravet ska ske genom att resultatet enligt årsredovisningen justeras med realisationsresultat avseende långfristiga placeringar. Ovanstående avstämning av balanskravet ger ett lägre resultat än det som anges i förarbetena till kommunallagen.

Vi instämmer dock i kommunens bedömning att balanskravet är uppfyllt.

I årsredovisningen framgår inte om kommunen bedömer att god ekonomisk hushållning uppnåtts för 2015.

SKL (Sveriges Kommuner och Landsting) anser att ett mått på god ekonomisk hushållning är att uppnå ett överskott som uppgår till 2 % av skatteintäkter och utjämning. För Norrköpings kommun motsvarar detta ett resultat på 135 mnkr för 2015.

6 Rättvisande räkenskaper

En förutsättning för att kunna göra en bedömning av om kommunens ekonomi är i balans är att räkenskaperna är rättvisande. Detta innebär bl.a. att samma redovisningsprinciper ska tillämpas vid såväl delårsbokslut som årsbokslut samt att redovisningen, enligt gällande redovisningsregler, avspeglar de händelser som förekommit i kommunen under aktuellt räkenskapsår.

6.1 Granskningens genomförande

Granskningen har utgått från den samlade redovisningen för kommunen som helhet. En bedömning har skett av balansräkningens poster och de enskilda nämndernas del i posterna. Vid denna bedömning har hänsyn tagits till beloppens samlade storlek och om balansposter-
na innehåller svårare bedömningar och värderingar.

Analys har skett av nämndernas verksamhetsberättelser, resultatredovisning samt bokslutsdokumentation. Vi har i förväg tagit del av materialet och vid besök på utvalda förvaltningar följt upp vissa väsentliga poster samt avvikelser från förväntat resultatutfall. I de fall vi genom analys har kunnat fastställa att det finns rimliga förklaringar till resultatutfallen har bedömningen skett att risken för fel i den enskilda nämndens redovisning är begränsad. På så sätt har granskningsinsatsen koncentrerats till de områden i kommunens samlade redovisning där vi har bedömt att risken för väsentliga fel är störst.

IT-analys har bl.a. använts vid revisionen för att analysera större förändringar i balans- och resultatkonton mellan åren både på nämndnivå samt för kommunen som helhet. Periodiseringskontroll samt analys av enskilda transaktioner har också utförts.

6.2 Bokslutsprocessen

En väsentlig del av granskningen är att förstå bokslutsprocessen och de övergripande rutiner och kontroller som finns för att säkerställa att den finansiella informationen inte innehåller väsentliga fel. Att upprätta ett komplett årsbokslut med koncernredovisning och en omfattande årsredovisning ställer stora krav på tidplaner och väl fungerande rutiner.

Kommentar/Bedömning:

Rutinerna och ansvarsområden vid upprättande av årsbokslutet bedömer vi vara väl kända i organisationen och bokslutsarbetet har i stort utförts som planerat.

Förseningar har skett i senare delen av bokslutprocessen som gäller upprättande av kommunens koncernredovisning och komplett årsredovisning inklusive förvaltningsberättelse.

6.3 Iakttagelser vid revision av resultat- och balansräkningar

Flyktingbidrag

Norrköping har fått 109,7 mnkr i flyktingbidrag från staten. Bidraget avser 2015 och 2016.

Följande framgår i yttrande från Rådet för kommunal redovisning:

”Enligt Rådet för kommunal redovisning (RKR) bör inkomsten periodiseras antingen med en jämn fördelning fr. o m december 2015 (regeringsbeslut) eller från den månad 2015 när kommunen eller landstinget bedömt att kostnaderna för flyktingsituationen började öka i betydande omfattning, t o m 2016. Bidragets storlek samt hur periodisering har skett ska framgå av not till resultaträkningen”.

Av årsredovisningen framgår att kommunen bedömer att kostnaderna började öka i slutet av sommaren och att man uppskattar att det handlar om 4,5 månader. Detta innebär en fördelning på 16,5 månader (4,5 månader 2015 och 12 månader 2016). Beloppets fördelning blir då 30 mnkr för 2015 och 80 mnkr för 2016. P.g.a. den osäkerhet som finns om hur höga kostnaderna blir 2015 har av ”försiktighetsskäl” endast 20 mnkr intäktsförts 2015. Detta innebär i praktiken att periodisering har skett från mitten av oktober 2015.

Det finns stora svårigheter att bedöma de totala kostnaderna och detta är anledningen till att RKR istället har valt att periodisering ska ske jämnt fördelat över tiden. Vår bedömning är att fördelningen mellan åren är inom de gränser som yttrandet anger, dock är grunden (kostnader) för periodiseringen felaktig och tidpunkten under 2015 oklar.

Upplupna kostnader

I vård- och omsorgsnämndens upplupna kostnader finns ett belopp, 4,6 mnkr, som avser Neuropsykologiskt-center. Beloppet avser ingen känd extern kostnad och skulle därför, enligt vår bedömning upplösts och öka årets resultat.

Redovisning av derivat och säkringsredovisning

Enligt redovisningsrekommendation (RKR 21) ska särskilda upplysningar lämnas för finansiella instrument, t ex:

- Beskrivning av säkringar som fanns utestående på balansdagen
- Säkringarnas verkliga värde per balansdagen
- Beskrivning av vilken påverkan säkringsinstrumenten har på kommunens resultaträkning under året.
- Upplysning om genomsnittlig upplåningsränta respektive räntebindningstid före och efter beaktande av räntesäkringar.

Det finns ett särskilt avsnitt i årsredovisningen som behandlar lån och finansiella instrument. Informationen i detta avsnitt uppfyller dock inte de upplysningskrav som finns i rekommendationen.

6.4 Redovisningsprinciper

Lagen om kommunal redovisning (LKR) är grunden för hur årsredovisningen och upplysningar ska utformas för kommuner. Rådet för kommunal redovisning (RKR) är ett normgivande organ för god redovisningssed i kommuner. Rådet har gett ut ett antal rekommendationer som behandlar olika redovisningsfrågor i årsredovisningen. Avvikelser från rekommendationerna ska lämnas i särskild upplysning i årsredovisningen.

I granskningen ingår att bedöma de redovisningsprinciper som används vid upprättande av bokslut och årsredovisning. Redovisningen ska vara upprättad i enlighet med den kommunala redovisningslagen och Rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning samt andra anvisningar. Ny lagstiftning och nya redovisningsprinciper ska beaktas. För att nå jämförbarhet mellan åren är det av vikt att redovisningsprinciperna är oförändrade och att upplysningar lämnas om avvikelser sker mot tidigare använda principer.

Årsredovisningen är mycket omfattande, ca 220 sidor fördelat på två dokument, och innehåller information både på övergripande nivå samt detaljerat för de olika nämnderna samt verksamhetsområdena.

6.5 Uppföljning av iakttagelser från tidigare år

I detta avsnitt redovisas en uppföljning av några av de iakttagelser som framfördes i föregående års revisionsrapport avseende granskning av årsbokslut/årsredovisning.

Materiella anläggningstillgångar (RKR 11)

Enligt rekommendationen ska det för varje slag av materiell anläggningstillgång lämnas upplysning om tillämpad avskrivningsmetod samt nyttjandeperiod eller tillämpad procentsats för avskrivning. Detta framgår inte i årsredovisningen. Det kan med fördel lämnas kompletterande information om hur eventuella nedskrivningsbehov har beaktats i årsbokslutet.

Redovisning av lånekostnader (RKR15)

Enligt rekommendationen ska det i årsredovisningen anges vilken metod som används då lånekostnader ingår i tillgångars anskaffningsvärde. Det ska även upplysas om det samlade beloppet av dessa kostnader samt vilken ränta som använts för att beräkna värdet av de finansiella kostnader som inkluderas i tillgångens anskaffningsvärde.

Exploateringsverksamhet

Exploateringsverksamheten utgör en väsentlig del i Norrköpings kommuns årsredovisning. Enligt den vägledning som Rådet för kommunal redovisning har gett ut bör information lämnas noter om exploateringsverksamhetens intäkter och kostnader. Lämpligt är även att det finns upplysningar om vilka principer som tillämpas för när en markreserv redovisas som omsättningstillgång, när intäkter redovisas samt hur eventuellt nedskrivningsbehov beaktas. Om möjligt bör marknadsvärde lämnas på tomter som finns för försäljning.

*Noterna i årsredovisningen bör ses över så att de på ett tydligare sätt redovisar information om innehållet i balans- och resultaträkningens olika poster. Samtliga be-
lopp ska redovisas exklusive kommuninterna poster. Noternas syfte är att ge en
samlad information om väsentliga delar i resultat- och balansräkningen.*

Kommentar/Bedömning (avsnitt 6.3-6.5):

Norrköpings kommun följer i allt väsentligt rekommendationerna från Rådet för kommunal redovisning. Det finns dock ett antal områden där bättre följsamhet kan uppnås. Det gäller exempelvis redovisning av derivat (ränteswappar), materiella anläggningstillgångar, lånekostnader samt exploateringsverksamhet.

Fr. o m 2014 ska komponentavskrivningar ske, enligt rekommendation från Rådet, på kommunens anläggningstillgångar. Komponentavskrivning innebär att anläggningstillgångar ska fördelas i avskiljbara komponenter och att avskrivningar ska se på de olika komponenterna enligt bedömd livslängd. Kommunen startade arbetet med att införa komponentavskrivning 2014. Stadsbyggnadsnämnden har arbetat med att införa komponentavskrivning under 2015 och beräknar att det ska vara helt klart våren 2016. Detta innebär att kommunen inte tillämpar rekommendationen fullt ut i årsbokslutet per 2015-12-31.

Kommunen tillämpas i allt väsentligt samma redovisningsprinciper som föregående år.

6.6 Kassaflödesanalys

Kommunens och kommunkoncernens kassaflödes analys har granskats.

Vår bedömning är att kassaflödesanalyserna bör utvecklas genom att bruttoredovisa anläggningstillgångar så att anskaffningsvärden, försäljningspriser och realisationsresultat framgår.

6.7 Sammanställd redovisning

Den sammanställda redovisningen har granskats genom uppföljning av ingående värden från kommun respektive bolagskoncern. Elimineringposter har granskats och avstämning har skett mot tidigare fastställda principer.

Vid granskningen har inga väsentliga iakttagelser gjorts.

7 Granskning av intern kontroll

Granskningen är inriktad mot de områden där risken för väsentliga fel bedöms vara störst och avser inte att täcka samtliga risker eller brister i den interna kontrollen.

Granskningen vid årsskiftet har särskilt inriktats på rutiner för att säkerställa att kostnader och intäkter redovisas på rätt räkenskapsår. Utöver detta har en övergripande analys skett av kommunens hantering av moms, källskatt och sociala avgifter. För resultat och balanskonton som har visat på väsentliga och oväntade avvikelser jämfört med föregående år har fördjupad analys skett.

I stor utsträckning har granskningen utförts med hjälp av IT-verktyg för att kunna ta fram väsentliga belopp som sedan har granskats mot underlag. Analys har även skett på kontonivå för att senare kunna följa upp förändringar jämfört med tidigare år och analysera orsaker till dessa.

Granskning har stickprovsvis skett av attester, transaktioners rörelsetillhörighet och utbetalningar från likvida medel.

Processen avseende redovisning av materiella anläggningstillgångar och anläggningsregistret är komplex med ett antal berörda personer/förvaltningar och relativt komplicerade bedömningar. Det saknas i bokslutsdokumentationen och löpande under året en sammanställning som är direkt kopplad till redovisningen där det framgår anskaffningsvärde vid årets ingång, årets investeringar, årets försäljningar/ utrangeringar samt utgående värde.

Löneprocessen har granskats av kommunens revisionskontor och ingår inte i denna avrapportering.

Kommentar/bedömning:

Vår bedömning är att det kan vara av värde att se över organisations- och ansvarsfördelning när det gäller hanteringen av anläggningsregistret för att säkerställa att anläggningarna hanteras på ett korrekt och likformigt sätt i kommunen samt att dokumentation tas fram som på ett tydligt sätt visar vilka förändringar som har skett av anläggningstillgångarna under året.

8 Sammanfattande bedömning - Revisionsfrågor

- ▶ *Är årsredovisningen upprättad enligt gällande Lag om kommunal redovisning samt gällande rekommendationer avseende god redovisningssed?*

I allt väsentligt är årsredovisningen upprättad enligt gällande lag och rekommendationer. Av rapporten framgår ett antal förslag till förbättringar när det gäller presentation av tillämpliga redovisningsprinciper.

- ▶ *Ger årsredovisningen en rättvisande bild av resultat och ställning?*

Baserat på de delar vi har granskat i årsredovisningen är vår bedömning att årsredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av resultat och ställning.

- ▶ *Är balanskravet uppfyllt?*

Balanskravet är uppfyllt.

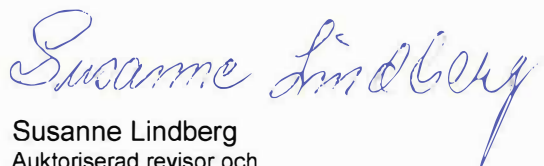
- ▶ *Har verksamheten bedrivits på ett sätt som gör att kommunfullmäktiges beslutade finansiella mål för god ekonomisk hushållning uppnåtts?*

Vi delar kommunens uppfattning att samtliga finansiella mål är uppfyllda.

Norrköping den 13 april 2015

Helena Patrikson
Auktoriserad revisor och
Certifierad kommunal revisor

Susanne Lindberg
Auktoriserad revisor och
Certifierad kommunal revisor